

A particular attention has been paid to the search for the institutions, which were supposed to be responsible for the design of the channels. Thus, during the meeting of the Communist Party of the Soviet Union related to the resolution, on the basis of which the building of the channels was supposed to take place, the manager responsible for the construction works, A. Bochkin, argued that the design of the channels should be done at the same time as the building itself. The Deputy Minister of Cotton of USSR, the academician A. Askochensky, claimed that the Ukrainian SSR has a number of scientific and design organizations, which have significant amount of work done required for the development of building. In the end, the design works for the building of Southern-Ukrainian and Northern-Crimean Channels up to the river Chatyrlyk was supposed to be done by the organization «Ukrvodproekt». In 1951 the before mentioned organization was under the jurisdiction of the Ministry of Cotton of USSR and was renamed to «Ukrhiprovodbavovna».

The author has also paid attention to the fact that more than 2000 people, i.e. engineering staff of various design organizations, took part in project and exploration works. Also in the process of design supply for the building of Southern-Ukrainian and Northern-Crimean Channels there were involved more than 17 educational and scientific institutions. Thus, Ukrainian scientific and design organizations had a key role in the designing of the building of channels.

It has also been mentioned that the design organizations of Ukraine had a particular role for the providing of conditions for active construction works not only on the territory of Ukrainian SSR, but also in the Crimea, in particular there was an impact on the building processes on the territory of the peninsula and the capital investments on its territory.

Key words: construction of South-Ukrainian and the North-Crimean channels, «Ukrvodstroy», Molochanske and Chaterlytske reservoirs, the Academia of Séance of Ukrainian Soviet Socialist Republic, Institute «Ukrvodproekt», Institute «Giprovodhlopok».

До редакції надійшла 25.10.2016.

УДК 94(477)

© Вікторія Медвідь
(Київ)

ОСНОВНІ ПРОГРАМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ДОПОМОГИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ДЕМОКРАТІЇ (1992–2014 РР.)

У статті йдеться про співробітництво України з Європейським Союзом у рамках міжнародної технічної допомоги. Визначено основні періоди співпраці, особливості та пріоритетні сфери допомоги з розвитку. Охарактеризовано основні програми та інструменти технічної допомоги Європейського Союзу, зроблена оцінка їх діяльності. Наведено основні роботи науковців, що працюють над проблематикою міжнародної технічної допомоги в цілому та Європейського Союзу зокрема. Окреслено ключові етапи співпраці України та Європейського Союзу з часів незалежності до 2014 р. Охарактеризовано основні документи, що стосуються періоду співробітництва та визначено основні вектори співпраці. З'ясовується рівень ефективності співпраці між Україною та Європейським Союзом через використання інструментів донорської допомоги. Наведено цілі програм та інструментів технічної допомоги, сформульовано їх чітку послідовність запровадження та ключові моменти імплементації в Україні. У статті використовується понятійний апарат, що стосується питання залучення допомоги з розвитку, викладено суть основних програм та інструментів Європейського Союзу, зокрема ТАСІС (Technical Assistance to the Commonwealth of Independent States), ІЄСП (Інструмент європейського сусідства та партнерства), ТАІЕХ (Technical Assistance Information Exchange), Twinning.

Ключові слова: міжнародна технічна допомога, допомога з розвитку, Європейський Союз, ТАСІС, ІЄСП, ТАІЕХ, Twinning, бенефіціар, реципієнт, донор, реформи, грант, громадський сектор, суспільство, держава.

Європейський Союз є одним із найбільших міжнародних донорів України, головним аспектом якої є підтримка перспективного плану дій України щодо впровадження реформ. Основними напрямками допомоги з розвитку є підтримка демо-

кратичного розвитку, зміцнення адміністративного потенціалу, розвитку інфраструктури та ядерної безпеки. Безпосередня допомога надається у вигляді грантових програм, матеріально-технічного забезпечення та залучення міжнародних експертів.

Питання міжнародної технічної допомоги перебувають у центрі уваги науковців різного спрямування, в залежності від предмету та вектору дослідження. Зокрема, цією проблематикою займалися Л. Кістерський, К. Плоский, Т. Липова, Г. Макота, Р. Войтович, О. Палюх, О. Лозовицький та ін. Актуальність цього напрямку дослідження підтримується не лише суспільним запитом, а й необхідністю комплексного аналізу використання міжнародної технічної допомоги та її безпосереднього впливу на процеси, що впливають на розвиток громадянського суспільства та демократії.

Співпраця Європейського Союзу та України, зокрема із питань надання міжнародної технічної допомоги тривалий період здійснювалася у рамках Угоди про партнерство і співробітництво, яка підписана у 1994 р. (набрала чинності у 1998 р.) і була основним документом такого характеру до моменту підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у 2014 р.

Цей документ заклав основи політичних відносин ЄС з Україною та окреслив основні напрями співпраці, зокрема, це: забезпечення політичного діалогу, розвитку тісних політичних відносин, сприяння розвитку торгівлі, інвестицій, економічних відносин; створення основ взаємовигідного економічного, соціального, фінансового, цивільного, науково-технічного та культурного співробітництва; підтримка зусиль України по зміцненню демократії і розвитку її економіки та завершенню переходу до ринкової економіки [1].

Вагомим механізмом взаємодії співпраці стала розробка спільної стратегії, що передбачала підтримку процесу демократичних та економічних перетворень в Україні. Відповідна стратегія була схвалена 11 грудня 1999 р. у м. Гельсінкі. Однією з ключових цілей, визначених стратегією було забезпечення більшої узгодженості між політикою та діями країн-членів ЄС та Україною [2, с. 87], а також сприяння формуванню відкритої, плюралістичної та правової демократії в Україні, забезпеченню стабільності та безпеки в Європі й усьому світі, знаходячи ефективні відповіді на спільні проблеми, з якими стикається континент [3].

Варто зазначити, що після останнього значного розширення Європейського Союзу у 2004 р., визначено новий вектор міжнародної політики щодо сусідніх держав – Європейська політика сусідства (ЄПС), який в тому числі стосувався й України. Основним інструментом реалізації ЄПС на національному рівні є Плани дій, що двосторонньо розроблені та затверджені.

План дій Україна – ЄС затверджений Кабінетом Міністрів у 2005 р., строком на три роки та продовжений до 2009 р. і втратив чинність у зв'язку із схваленням Порядку денного асоціації Україна – ЄС. Імплементация Плану мала на меті сприяти реалізації положень Угоди про партнерство та співробітництво та подальшої інтеграції до європейських економічних та соціальних структур [4]. Протягом 2005–2008 рр. допомога ЄС Україні, головним чином, була направлена на підтримку реалізації ключових завдань, визначених Планом дій, які в свою чергу, покликані забезпечити процес реформування.

Для надання допомоги з розвитку ЄС використовує чимало інструментів та механізмів, зокрема, на період 2007–2013 рр. затверджено шість нових програм щодо надання зовнішньої допомоги для країн-партнерів.

Міжнародна технічна допомога Європейського Союзу до 2007 р. надавалася в межах різноманітних географічних програм, таких як TACIS, PHARE та ін. З 2007 р. вся донорська допомога надавалася в рамках нового фінансового інструменту для країн, що охоплюються Європейською політикою сусідства – Інструмент європейського сусідства та партнерства (ІЄСП) [5, с. 10].

Таким чином, можна визначити, що основними програмами та інструментами міжнародної технічної допомоги ЄС для України у період незалежності до 2014 р. були: TACIS; ІЄСП; TAIEХ; Twinning.

Програма TACIS зініційована Європейським Союзом для держав Східної Європи, Кавказу та Середньої Азії з метою розвитку політико-економічних зв'язків. У межах програм, допомога з розвитку зазвичай надається у вигляді передачі досвіду, інвестиційних заходів, промислової співпраці і має форму стратегічних консультацій, шляхом проведення досліджень, розвитку і реформування правової і нормативної бази, інститутів та організацій [6, с. 8].

TACIS фінансував реалізації програм у таких сферах, як підтримка:

- інституціональних, правових та адміністративних реформ;
- приватного сектора та сприяння економічному розвитку;
- у подоланні соціальних наслідків перехідного періоду;
- розвитку інфраструктурних мереж;
- захисту навколишнього середовища та управлінню природними ресурсами;
- економічного розвитку сільських районів;
- ядерної безпеки.

Важливим є те, що вектори фінансування ТАСІС визначалися таким чином, щоб вони працювали комплексно та були спрямовані не більше, ніж на три сфери зі списку. Період з 1991 по 2006 рр. можна назвати адаптаційним, оскільки протягом цього часу до концепції та механізмів реалізації програми вносилися суттєві зміни задля максимального інтегрування до середовища країн-партнерів [7, с. 9].

Згідно з установчими документами ЄС про міжнародну технічну допомогу, розробка програм з розвитку здійснюється з урахуванням цілей, що сформульовані в так званих Індикативних програмах. Ці програми розраховані на три-чотири річні періоди і визначають головні цілі та рекомендації щодо сприяння ЄС країнам-партнерам у конкретних сферах співпраці [6, с. 10]. Таких індикативних програм до 2014 р. в Україні було укладено сім: 1992, 1993–1995, 1996–1999, 2000–2003, 2004–2006, 2007–2010, 2011–2013 рр.

Фактично, програма ТАСІС до 2006 р. була одним із ключових інструментів співпраці ЄС та України, спрямованого на підтримку виконання Угоди про партнерство та співробітництво між Європейським Співтовариством, його країнами-членами та Україною.

У 1996–1999 рр. програма ТАСІС в Україні спрямована на роботу за такими трьома основними напрямками:

- інституційні реформи і розвиток;
- економічні реформи і розвиток приватного сектора;
- навколишнє середовище.

В 2000–2003 рр. заходи програми ТАСІС спрямовані на такі три основні сфери:

- інституційні, правові і адміністративні реформи;
- надання підтримки у здійсненні економічних реформ і розвитку приватного сектора;
- розв'язання проблем, пов'язаних з соціальними наслідками перехідного періоду.

Протягом наступного періоду 2004–2006 рр. програма ТАСІС підтримувала інституціональні, правові та адміністративні реформи, приватний сектор та економічний розвиток, а також сприяла пом'якшенню соціальних наслідків перехідного періоду [7, с. 11].

Однією з цілей програми була підтримка переходу України до ринкової економіки і, як відомо, у 2006 р. цей статус офіційно затверджений. Проте, на жаль, сьогодні не можна говорити про повноцінну ринкову економіку України, але фактор де-юре додає стимулу до поступового становлення ринкових відносин. Це, у свою

чергу, призвело до збільшення інвестицій. До 2005 р. надходження в Україну прямих іноземних інвестицій з країн ЄС було на низькому рівні: у 2004 р. цей показник складав трохи більше за 220 млн. євро. А вже у 2005 р. розмір прямих іноземних інвестицій з країн ЄС – сягнув 5,3 млрд. євро [7, с. 11]. Згідно з даними Держкомстату України, на 1 січня 2008 р. сукупний обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну з країн ЄС склав понад 15 млрд. доларів [8], у 2009 р. ця цифра зросла до понад 28 млрд. доларів [8].

Сума допомоги ЄС Україні в рамках програми ТАСІС зросла з 88 млн. євро у 2005 р. до 100 млн. євро у 2006 р. Після того, як у 2007 р. вступив в дію Європейський інструмент сусідства та партнерства, загальна сума фінансової та технічної допомоги зросла до 144 млн. євро, що втричі перевищувала обсяг 2002 р. [7, с. 11].

Інструмент європейського сусідства та партнерства (ІЄСП/ЄІСП) став профілюючим фінансовим інструментом Європейського Союзу з 2007 р., відповідно до Регламенту Європейського парламенту і Ради від 24 жовтня 2006 р. Загалом, можна виділити такі основні напрями та механізми ІЄСП як: транскордонне співробітництво, механізм сприяння реформам, управління програми Twinning та TAIEХ, бюджетна підтримка.

В рамках програм транскордонного співробітництва фінансуються спільні програми, що виконуються сусідніми країнами. Головна мета таких програм ІЄСП полягає в підтримці сталого розвитку по обидва боки зовнішніх кордонів ЄС, в допомозі задля зменшення різниці у стандартах життя, у розв'язанні існуючих проблем та наданні додаткових можливостей, пов'язаних із розширенням ЄС і близькістю регіонів через їх наземні й морські кордони [7, с. 16].

Допомога з розвитку, що надається в межах програми, окреслена положеннями, які містяться у відповідних Стратегічних документах та національних індикативних програмах.

Відповідно до Стратегічного документу для України на 2007–2013 рр. визначалися такі основні завдання:

- реалізація Європейської політики сусідства (ЄПС) та Плану дій Україна-ЄС;
- трансформація України до країни з розвинутою демократією та ринковою економікою;
- гарантування безпеки відповідно до Європейської стратегії безпеки та Плану дій у сфері юстиції та внутрішніх справ;
- імплементація основних положень політики розвитку ЄС, зокрема впровадження ефек-

тивного управління, забезпечення основних прав та свобод людини [9].

Прийнята Національна індикативна програма на 2007–2010 рр. уже детально визначала спрямованість дій, означення пріоритетних сфер та очікувані результати. Згідно з цією програмою, фінансування складало 494 млн. євро [5, с. 14]. ІЄСП мав виступати своєрідним допоміжним інструментом реалізації певних регіональних, національних стратегій розвитку. За програмою, допомога надавалася у вигляді інвестицій, адміністративних заходів, надання технічної допомоги та консультацій у таких напрямках як демократичний розвиток, розбудова адміністративного потенціалу та розвиток інфраструктури. У 2007 р. прийнятий Стратегічний документ для Східного регіону ІЄСП, який передбачав пріоритетні сфери для регіональної співпраці.

Важливими програмами технічної допомоги ЄС є також інструменти співпраці між державними органами у країні-партнері та відповідною інституцією у країні ЄС – ТАІЕХ та Twinning. Метою цих інструментів було удосконалення та модернізація органів влади східних та південних країн-сусідів ЄС.

ТАІЕХ (Technical Assistance Information Exchange) – це інструмент зовнішньої допомоги, що надається Європейською Комісією для обміну інформацією з метою розбудови інституціональної спроможності, необхідної для адаптації національного законодавства до європейських норм. ТАІЕХ заснований Генеральним директором Європейської Комісії з питань розширення 1996 р. як програма, що покликана допомагати країнам-кандидатам у стислі терміни розв'язати питання запровадження законодавства ЄС [10]. Впродовж вересня 2006 – грудня 2008 рр. представники органів державної влади України отримали методичну допомогу в рамках 86 заходів ТАІЕХ (як закордоном, так і в Україні) в таких сферах: безпека та юстиція; внутрішній ринок; транспорт, навколишнє середовище та енергетика; сільське господарство та

безпека харчових продуктів; державні фінанси; конкурентна політика та ін. [7, с. 18].

Інструмент Twinning запроваджено у 2003 р. як програму, яка мала сприяти прийняттю та впровадженню законодавства ЄС, а також контролю за його дотриманням. Україна стала першою серед країн СНД, де розпочато реалізацію ініціативи Twinning. Станом на другу половину 2008 р. в Україні реалізовувались проекти Twinning в таких сферах: гармонізація стандартів України у цивільній авіації з нормами законодавства ЄС; посилення регуляторної та юридичної складової регулювання енергетичного сектору; впровадження конкурентного законодавства в Україні; зміцнення стандартизації, ринкового нагляду, метрології, законодавчої метрології, оцінки відповідності та споживчої політики в Україні; підтримка співпраці України з Європейським Союзом у космічній галузі; допомога в запровадженні нової системи державного фінансового контролю; посилення діяльності Національного агентства з акредитації України.

Особливістю таких проектів є те, що в кожному з них працює керівник проекту від країни – члена ЄС та постійний радник Twinning. У країні-бенефіціарі також визначаються дві ключові посади: керівник проекту від країни-бенефіціара та партнер постійного радника проекту. Така система управління допомагає ефективно вибудувувати стратегію роботи проекту, включаючи найкращі практики донорів. Механізми допомоги з розвитку сприяли також залученню на рівноправних засадах українських компаній, експертів та неурядових організацій до участі у впровадженні європейських програм.

Залучення технічної допомоги Європейського Союзу протягом 1992–2014 рр. мало важливе стратегічне, економічне та суспільно-політичне значення, оскільки ключові програми та інструменти були спрямовані на становлення ринкової економіки в Україні, її подальший демократичний шлях та формування європейського напрямку політики.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/998_012
2. Кістерський Л. Міжнародна технічна допомога: шляхи підвищення ефективності / Л. Кістерський, Т. Липова. – К., 2010.
3. Спільна стратегія Європейського союзу щодо України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=e86e7493-29c3-45d1-8955-98a31f2f5e9e&title=SpilnaStrategiiaYevrOpeiskogoSoiuzuSchodoUkraini>
4. План дій «Україна-Європейський Союз» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_693
5. Інструмент європейського сусідства та партнерства – нові можливості для України / Під ред. Н. Андрусевич. – Львів, 2008.

6. Проблеми координації міжнародної технічної до допомоги в Україні порівняно з Польським досвідом. Звіт про дослідження / Міжнародний центр перспективних досліджень, травень 2001 р. – 58 с.
7. Програми допомоги Європейського Союзу та співпраця України з ЄС. – К., 2009. – 36 с.
8. Держстат України. Прямі іноземні інвестиції в Україну станом на 1 січня 2008 року. Архів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/zd/ivu/ivu_u/ivu1207.html
9. Country Strategy Paper Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eeas.europa.eu/enp/pdf/pdf/country/enpi_csp_ukraine_en.pdf
10. Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.center.gov.ua/pro-tsentr/proekti/taieX>

REFERENCES

1. Uгода pro partnerstvo i spivrobotnyctvomizh Ukrai'noju i Jevropejs'kymy Spivtovarystvamy ta i'h derzhavamy-chlenamy [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/998_012
2. Kisters'kyj L. Mizhnarodna tehnicna dopomoga: shljahy pidvyshhennja efektyvnosti / L. Kisters'kyj, T. Lypova. – К., 2010.
3. Spil'na strategija Jevropejs'kogo sojuzu shhodo Ukrai'ny [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=e86e7493-29c3-45d1-8955-98a31f2f5e9e&title=SpilnaStrategiiaYevrOpeiskogoSoiuzuSchodoUkraini>
4. Plan dij «Ukrai'na-Jevropejs'kyj Sojuz» [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_693
5. Instrument jevropejs'kogo susidstva ta partnerstva – novi mozhlyvosti dlja Ukrai'ny / Pid red. N. Andrusyevych. – L'viv, 2008.
6. Problemy koordynacii' mizhnarodnoi' tehnicnoi' dopomogy v Ukrai'ni porivnjano z Pol's'kym dosvidom. Zvit pro doslidzhennja / Mizhnarodnyj centr perspektyvnyh doslidzhen', traven' 2001 r. – 58 s.
7. Programy dopomogy Jevropejs'kogo Sojuzu ta spivpracja Ukrai'ny z JeS. – К., 2009. – 36 s.
8. Derzhstat Ukrai'ny. Prjami inozemni investycii' v Ukrai'nu stanom na 1 sichnja 2008 roku. Arhiv [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/zd/ivu/ivu_u/ivu1207.html
9. Country Strategy Paper Ukraine [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://eeas.europa.eu/enp/pdf/pdf/country/enpi_csp_ukraine_en.pdf
10. Centr adaptacii' derzhavnoi' sluzhby do standartiv Jevropejs'kogo sojuzu [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.center.gov.ua/pro-tsentr/proekti/taieX>

© **Виктория Медвидь**
(Київ)

ОСНОВНЫЕ ПРОГРАММЫ И ИНСТРУМЕНТЫ ПОМОЩИ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА УКРАИНЕ ПО ВОПРОСАМ РАЗВИТИЯ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА И ДЕМОКРАТИИ (1992–2014 ГГ.)

В статье говорится о сотрудничестве Украины с Европейским Союзом в рамках международной технической помощи. Определены основные периоды сотрудничества, особенности и приоритетные сферы помощи по развитию. Охарактеризованы основные программы и инструменты технической помощи Европейского Союза, произведена оценка их деятельности. Приведены основные работы ученых, работающих над проблематикой международной технической помощи в целом и Европейского Союза в частности. Определены ключевые этапы сотрудничества Украины и Европейского Союза с времен независимости до 2014 г. Охарактеризованы основные документы, касающиеся периода сотрудничества и определены основные векторы сотрудничества. Отображен уровень эффективности сотрудничества между Украиной и Европейским Союзом из-за использования инструментов донорской помощи. Приведены цели программ и инструментов технической помощи, сформулированная последовательность внедрения и ключевые моменты имплементации в Украине. В статье используется понятийный аппарат, касается вопроса привлечения помощи по развитию, изложена суть основных программ и инструментов Европейского Союза, в частности ТАСИС (Technical Assistance to the Commonwealth of Independent States), ИЕСП (Инструмент европейского соседства и партнерства), ТАИЕХ (Technical Assistance Information Exchange), Twinning.

Ключевые слова: международная техническая помощь, помощь по развитию, Европейский Союз, ТАСИС, ИЕСП, ТАИЕХ, Twinning, бенефициар, реципиент, донор, реформы, грант, общественный сектор, общество, государство.

BASIC PROGRAMS AND INSTRUMENTS OF THE EUROPEAN UNION SUPPORT TO UKRAINE ON THE DEVELOPMENT OF CIVIL SOCIETY AND DEMOCRACY (1992–2014)

The article deals with the concept of international technical assistance of European Union and its involvement in Ukraine, the main directions of international cooperation and the impact of the ITA on the socio-political processes.

Determined that the relevance of this research directly supported not only public demand, but also need a comprehensive analysis of the use of international technical assistance and its direct impact on the processes that are affecting the development of civil society and democracy.

The article refers to the cooperation of Ukraine with the European Union in the framework of international technical assistance. Defined the main periods of collaboration features and priority areas for development assistance. Characterized major programs and instruments of European Union technical assistance and which assessment of their activities. The basic work of scholars working on issues of technical assistance in general and the European Union in particular were showed. Identified the key stages of cooperation between Ukraine and the European Union since independence until 2014. Characterized key documents relating to the period of cooperation and the main vectors of cooperation. It also considered cooperation between the European Union and Ukraine, including the issues of international technical assistance for a long period carried out under the Agreement on Partnership and Cooperation signed in 1994 (entered into force in 1998) and was the basic document of this nature to the signing of the Association Agreement between Ukraine and the European Union in 2014. The general purpose of applications and tools, defines the scope and features of implementation in Ukraine were defined. The attempt to determine the efficiency of cooperation between Ukraine and the European Union through the use of tools donor. An application objectives and instruments of technical assistance formulated a clear sequence of introduction and implementation of the key points in Ukraine. The main applications and tools of technical assistance of the European Union to Ukraine. Were considered National Indicative Programs that define detailed action orientation, definition of priority areas and expected results.

The article uses the conceptual apparatus relating to the involvement of aid on development, sets out the essence of the major programs and instruments of the European Union, in particular TASIC (Technical Assistance to the Commonwealth of Independent States), ENPI (European Neighbourhood and Partnership), TAIEX (Technical Assistance Information Exchange), Twinning.

The article aims to determine the characteristics of cooperation between Ukraine and the EU in key international technical assistance, thus determining the effectiveness of donor aid and its impact on European integration direction of Ukrainian policy.

Keywords: international technical assistance, development assistance, the European Union, TASIC, ENPI, TAIEX, Twinning, beneficiary, recipient, donor reform, grant, public sector, society and state.

До редакції надійшла 24.10.2016.